

Štábní kapitán děl. Vsevolod Milodanovič:

Práce jezdecké hlídky v Avgustovském lese.

(Podle „Taktiky v příkladech“ A. N. Suvorova, Moskva, 1926, příklad 87.)

Avgustovský prales se rozprostírá v trojúhelníku mezi Avgustovem, Sejnamí a Sopockinem, při čemž jeho výběžky daleko přecházejí strany tohoto přibližně určeného trojúhelníka. Přetíná ho jen jedna silnice Avgustov—Sejny a kanál, vedoucí v jeho věčném stínu. Spleť drobných cest a stezek brázdí les všemi směry, tvoříc pravý labyrint, ztrácející se v jeho hloubce. Leckde na nepatrných mýtinách se krčí bídné, zastrčené osady smolařů, hlavně podél kanálu.

V září 1914 měli Němci v svých rukou Avgustov, Sejny a část lesa severně od kanálu. Rusové vedli ofensivu směrem na Avgustov. 23. září měla být vyslána od 1. jezdecké divise ze Sopockina převážná eskadrona s úkolem provést průzkum lesa mezi zdymadlem Tarták a vesnicí Černý Brod, zároveň bránit nepřátelským převědům a pokusům jeho drobných částí o přechod přes kanál, neničit však mosty, pokud ještě existují.

Tato úloha připadla 6. eskadroně 1. dragounského Moskevského pluku, která vyjela téhož dne v 18 hodin z Pesčanů v okolí Sopockina do Mikašovky a po 18 km pochodu, jakmile se setmělo, zastavila se na nocleh v lese u zdymadla Tarták. Noc minula klidně. Jen koně byli plašeni neumlkávajícím vytím vlků, toulajících se kolem. Spát nebylo téměř možno, protože byla mrazivá noc. Před svítáním nezbylo nic jiného, než zapálit v jamách ohně, aby se zkrehlí lidé aspoň trochu ohřáli. Asi v 6 hodin jela eskadrona do Mikašovky.

Tato nepatrná vesnička s rozházenými dvory byla, jak se zjistilo, zpola zničena požárem. Most přes kanál byl rovněž polozbořen, mohl být však opraven vlastními prostředky do té míry, aby jezdci ho mohli použít jednotlivě s koněm na ruce. Odtud kolem 8 hodin byly vyslány tři hlídky: dvě na sever, za kanál a třetí na západ. Tato hlídka se skládala z 20 dragounů pod velením npor. Arendta. Černý Brod podle zpráv od obyvatelstva byl obsazen nepřítelem.

Štěrkovaná polní cesta Mikašovka—Gorčica se vzdaluje od kanálu u jezera Mikašovo asi o 1 km; tato okolnost donutila velitele hlídky vy-

slat tři dragouny s poddůstojníkem pro postup podél břehu. Bočním patračům, kteří pochodovali lesem ve vzdálenosti 50—75 kroků, bylo nařizováno prohlížet všechny cesty a průseky, odbočující od hlavní cesty, zastavovat se a naslouchat. Jako nutné preventivní opatření do úlohy patračů byli zařazeni dragouni na klidných koních, snadně se loučících s ostatními, kteří by nenaplňovali les svým ržáním. Hlídky, na niž mohlo číhat v lese kterýkoli nebezpečí, postupovala velmi pomalu. 5 km až k východnímu okraji Plasky urazila za hodinu, aniž narazila na nepřítele.

Na mýtině podél jezer se táhla asi na 2 km vesnice, nějakých 30 dvorů, nahromaděných hlavně u západního okraje. Břeh jezer je poset roklinami a místy porostlý křovím. Od lesního „objezdčíka“ (lesní stráž na koních), u jehož domu se dragouni při východu na mýtinu zastavili, zvěděl velitel hlídky, že včera večer navštívila Plasku německá hlídka (asi 25—30 jezdců), vzala seno a vrátila se do Čarného Brodu, obsazeného pěchotou. Jak silnou, hajný nevěděl. V Gorčici, na opačné straně kanálu u mostu na zdymadle, obírala se něčím včera ráno jiná hlídka; v lese na jih od kanálu, po celou dobu obsazení Avgustova Němci, nevěděl hajný nikoho, neboť prý „Němci mají z lesa strach“. Zprávy hajného o obsazení Sevrského Lesa, Machorců a o pohybu nepřítele po silnici Avgustov—Sejny byly tak nejasné, že postrádaly veškerého významu.

Z praxe ve vyptávání u vlastního obyvatelstva bylo nutno vůbec udělat si ten závěr, že zprávy jsou spolehlivé, jen když je podal ten, kdo viděl něco na vlastní oči, a to jen tehdy, když se tazatel nespokojil pouhým vypravováním osoby, nýbrž přezkoušel správnost různými otázkami. K vypravováním, která kolovala od úst k ústům, bylo nutno zaujmát velmi kritické stanovisko a nikterak na ně nespolehat. Mnohokrát se stávalo, že se zpráva o něčem, co se prý událo včera, vztahovala ve skutečnosti na dobu před 2—3 dny...

Mýtina byla prohlédnuta kukátkem se střechy domu. Protivník nebyl spatřen (což ostatně dotvrzovali i místní obyvatelé). Asi 8—10 km na sever kouřilo spáleniště, podle mapy asi Glembovský Brod. Hlídka odjela dále.

Leví patrači hlásili pohyb jezdců od jihu. Za několik minut vyjela z lesa hlídka Orenburských kozáků, 8 koní s poddůstojníkem. Na otázku o úkolu odpověděl poddůstojník: „Potloukáme se jako hlídka.“

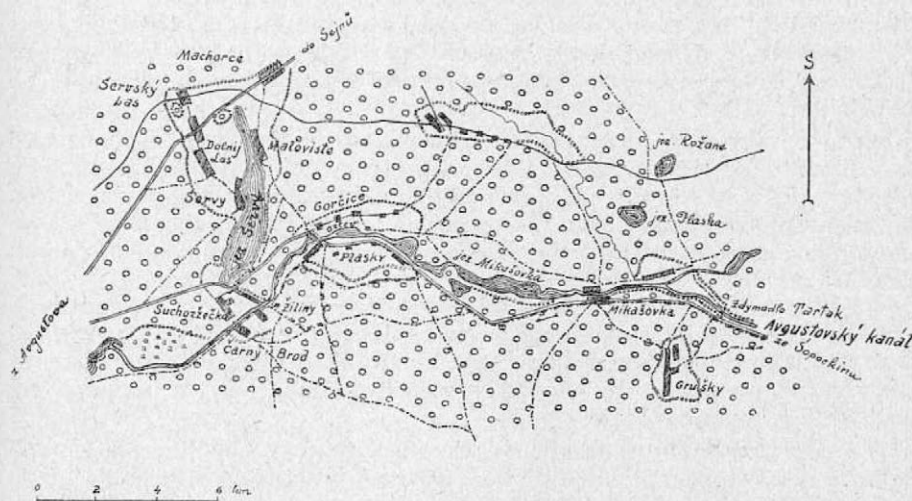
Objevení se hlídky, nemající určité úlohy, bylo velmi nepříjemné, neboť toulající se bez cíle jezdci mohli jen překážet. Npor. Arendt nařídil proto poddůstojníku, aby prohlédl most u zdymadla na cestě do Gorčice; sám pak pokračoval v cestě, na Čarný Brod.

Sotva hlídka přišla k šíji u jezer, ozvaly se od zdymadla zmatené rány a hned nato se objevili kozáci s „hlášením“. Zjistilo se, že německá hlídka o 15 koních, využívající možnosti dostat se přes kanál po trámech mostu, odsedlala část svých koní a zahájila přepravu pěšky s plovoucími koňmi na ruce. Zpozorovav to kozácký poddůstojník, nenašel nic lepšího než zahájit na ně palbu s koní. Němci ustoupili spěšně a beze ztrát k lesu u Gorčice. Takovým nesmyslným jednáním byla ztracena možnost zničit hlídku a zajmout někoho z ní. Poddůstojníkovi bylo nařízeno zmizet a nepřekážet práci dragounů.

U zdymadla našla hlídka sedlo ztracené Němci, jež spadlo s mostu, ale zadrželo se na trámech. Pak vkročila hlídka do lesa mezi Plaskou a Čarným Brodem.

Hlídka jela po cestě, pravi boční patrači — břehem jezera, leví — asi na 100 kroků lesem, který byl v těchto místech řidší než dříve. Jakmile hlídka projela několik set kroků, byla zastavena znamením čelních patračů, kteří se k ní vraceli. Zastavili se a naslouchali. Zpředu se ozvalo vzdálené ržání koní. Jeden z čelních patračů hlásil, že se blíží německá hlídka o 4 jezdcích.

Npor. Arendt chtěl propustit nepřítele kolem sebe, proto se obrátil, projel po lesní stezce podél východního okraje lesa a zastavil se u cesty vedoucí do Plasky z jihu, pokračuje v pozorování.

Němečtí jezdci vkročili do vesnice. Mezi ní a lesem se objevila druhá hlídka, také o 4 jezdcích; za ní asi na 500 kroků šla pěší četa ve dvou zástupech. Jakmile se četa přiblížila k Plasce, zastavila se a zřejmě vyčkávala, až jezdci projedou celou vesnicí. Pak vyšla z lesa a zastavila se asi na 100 kroků od okraje ještě třetí, zadní hlídka, rovněž o 4 jezdcích. Když se objevila tato hlídka, udělal si npor. Arendt závěr, že jiné nepřátelské síly nenásledují, obrátil svou hlídku ještě jednou a vrátil se na cestu Černý Brod—Plaska do týlu Němcům.

Pěšáci zatím zmizeli ve vesnici, vstupovali do domů a vynášeli odtud nějaká zavazadla, což nasvědčovalo, že provádějí rekvisici proviantu. Asi za 1/2 hodiny, po ukočení této operace, se znovu seřadili do dvou zástupů u východu z vesnice.

Útočit na ně by bylo riskantní, neboť jakmile by se rozptýlili po dvorech, stali by se nezranitelnými a mohli by způsobit hlídce velké ztráty. Proto npor. Arendt dal sesednouti 12 dragounům a zahájil palbu. Pak znovu nasedl, ponechal zde jen 2 muže s poddůstojníkem Gorbačovem na koních pro pokračování v palbě, odjel klusem tam, odkud dříve pozoroval příchod Němců, znovu sesedl a opakoval palbu Němcům do boku.

Hned po prvních ranách se nepřítel rozvinul na okraji vesnice a velmi energicky postřeloval okraj lesa, kde zůstali a odpovídali mu na palbu tři dragouni. Zadní jezdecká hlídka se přesunula ke kanálu, bočná, která předtím byla před jižním okrajem vesnice, v ní zmizela.

Zatím však kozácká hlídka, která byla v této době na východním okraji vesnice, spatřila nepřítele a rozhodla se napravit svou dřívější chybu: přiblížila se kradmo údolíčkem k čelní nepřátelské hlídce, vrhla se na ni znenadání, skolila jednoho hulána a zajala ostatní tři.

Nepřítel zjistil, že je obklíčen se všech stran, začal ustupovat ke zdymadlu a přecházet kanál po mostě do Gorčice, využívaje domů ke skrytu a kryje ústup palbou.

Poddůstojník Gorbačov zpozoroval ústup, jenž nemohl být spatřen jádrem hlídky, a poslal o tom hlášení. Velitel vedl hlídku „lavou“ (řad s velkými rozstupy mezi jezdci) na vesnici, kterou opouštěli poslední Němci. Zde hlídka znovu sesedla a zahájila palbu. Kozáci střelili již dříve od jezera Orlev. Němci, kteří bezpochyby nabyli dojmu, že vesnice a les jsou obsazeny nepřítelem v značné převaze, utekli od zdymadla, aniž odpovídali na palbu.

Palba přes nervositu a spěch přinesla přece jisté výsledky: nepřítel měl 3 zabité a 2 těžce zraněné ještě za postřelování z lesa, 2 zabité a 1 raněného (jenž se utopil) při přechodu kanálu. Čelní hlídka byla zajata, bočná přeplovala kanál a zadní se probíla zpět do Čarného Brodu. Dragouni i kozáci ztrát neměli, nepočítaje raněného koně pod poddůstojníkem Gorbačovem.

Npor. Arendt vyslechl jednotlivě zajaté hulány 12. pluku, odděliv je předem od sebe, aby se mezi sebou nedomlouvali, a zjistil, že Čarný Brod jest obsazen rotou p. pluku 42 a četou hulánů. Tyto jednotky jsou zaměstnány stavbou mostu, aby umožnily vyvézt na silnici k Suchoržečce dvě auta s děly, uvázlé v blátě.

Asi za půl hodiny potom přivedlo obyvatelstvo jednoho zajatého pěšáka, poznaňského Poláka, který se schoval ve stodole. Ten podal ještě zajímavější zprávy: pěší pluk 42, jenž byl doposud v Servách, odešel s jinými útvary, které pochodovaly z Avgustova do Sejn a zanechal jednu rotu v Čarném Brodě a druhou v Suchoržečce.

V 15 hodin odeslal velitel hlídky zajatce s hlášením a s kozáckou hlídkou jako eskortou do Mikašovky, postavil u zdymadla stráž a přemístil se s ostatními lidmi na východní okraj mýtiny k odpočinku s rozhodnutím, že za 2 hodiny půjde znovu na Čarný Brod.

V 16 hodin proletěl ve směru na Grodno nepřátelský letoun. Letěl velmi nízko a byl postřelován hlídkou. V 17 hodin se vrátil posel, odeslaný s hlášením a přivezl rozkaz zůstat v Plasce, střežit přechody, pokračovat v přezvědech ve směru na Čarný Brod teprve ráno příštího dne a k 18. hodině se připojit k eskadroně v Mikašovce.

Před setměním se hlásil veliteli hajný a oznámil mu, že po cestě z Mikašovky jde právě do Čarného Brodu obyvatel této vesnice, jehož podezřívá ze špionáže. Skutečně za pár minut se objevil chodec a byl ihned zatčen a prohlédnut. První věc, co bila přímo do očí, bylo množství u něho nalezených německých peněz, kolem 500 marek! Pak našli dragouni v čepici cedulku psanou v němčině, ale ruskými písmeny, tohoto znění: „V Mikašovce 1 eskadrona dragounů a 2 eskadrony kozáků s 2 kulomety. 1. jezdecká divise u Sopockina.“

Zatčený odpovídal na všechny otázky, že neví nic, že prý mu to psaní dal neznámý a prosil odevzdat je majiteli krámu v Čarném Brodě. Byl odeslán s 1 dragounem do Mikašovky.

K noci hlídka v souhlase s rozkazy, které dostala, odešla k osamělému dvoru u přechodu přes kanál a postavila dvě vedety: jednu u dvora pro pozorování zdýmačila, druhou ve vsi na hlavní cestě. Noc minula klidně. Velitel hlídky musil však každou chvíli prohlížet vedety, neboť mužstvo bylo velmi unaveno.

Za svítání se vrátil hajný poslaný do Černého Brodu a oznámil, že tamní rota, hulání a děla na autech, odešli včera večer přes opravený most ve směru na Suchoržečku. Odchod jejich byl spěšný; Němci se zřejmě obávali přepadu a považovali za rozumnější ustoupit za kanál. Současně se navrátil jiný hajný, který chodil do Gorčice. Podle jeho slov přicházela denně do Gorčice nepřátelská jezdecká hlídka a sbírala zprávy o ruském vojsku. Včera ráno, když byla vypuzena kozáckou palbou, odešla do lesa k jezeru Servy. Brzo potom prošla ruská hlídka na Maloviste a pěšáci, zahnaní z Plasky, ustoupili k Suchoržečce. Obyvatelé Gorčice mu říkali, že po silnici z Avgustova do Sejn pochodovaly včera celý den nepřátelské proudy.

V 6 hodin postupovala dragounská hlídka znovu na Černý Brod. Po dosažení dvoru Žiliny spatřila ve vesnici pohyb jezdců a pěšáků. Obsadiv nenápadně dvůr, rozhodl se velitel hlídky, že bude postupovat dále podle okolností, zatím však že bude jen pozorovat nepřítele. Event. ústup k lesu a do Plasky byl kryt dvorem.

Kolem 8 hodin vyrazil nepřítel z vesnice. Sestava byla dřívější, t. j. dvě skupiny jezdeckých patračů a dva zástupy pěchoty po 30 mužích za nimi. Npor. Arendt rozhodl připustit zástupy na vzdálenost palby s normálním hledím, vypálit několik salv a ustoupit do lesa, ale neztratit při tom dotyku s nepřítelem. Nařídil mužstvu, aby se chovalo co možná nenápadně, umístil se s desíti střelci podél plotu a připravoval se k zahájení palby, jakmile patrači přijdou blízko k němu.

Jedna skupina patračů jela po cestě, druhá podle okraje lesa. Obě se často zastavovaly a zkoumaly terén kukátkem. Jakmile čelní hlídka byla asi na 100—150 kroků, zahřměly v lese za zády ruské hlídky rány po vodičích koní, kteří stáli u otevřené brány dvora. Vodiči skočili dovnitř. Ústup na Plasku byl přerušen! Zbyla jediná cesta, jež vedla k lesu na jihovýchod, na níž právě stála pravá nepřátelská hlídka. Nepřátelská pěchota se mezitím rozvinula a ležela nestřílejíc na hlídku, neboť ji prozatím neviděla.

S rychlostí mnohonásobenou nepříjemností situace byl prolomen plot a hlídka již v palbě nepřátelské pěchoty se dala na ústup jednotlivě za sebou, směrem přímo na skupinu nepřátelských patračů. Ti ihned odskočili k své pěchotě, ale tak nešikovně, že se octli mezi ní a dragouny; pěchota musila na chvíli zastavit palbu. To postačilo: ruská hlídka byla již v lese!

Rány do zad vždycky a nevyhnutelně způsobí paniku! Tak se stalo i s naší hlídkou, která byla přepadena palbou třetí neozbrojenou nepřátelskou hlídkou, která postupovala podél kanálu. Chyba bylo, že scházelo zajištění dozadu a veškerá pozornost byla věnována postupující pěchotě!

Vyčkavši zastavení palby, hlídka se znovu přisunula na okraj lesa, sesedla, vypálila 2—3 salvy, opět nasedla a odjela klusem do Plasky, aby uvítala nepřítele při vyrazení z lesa. V Plašce se setkali s hlídkou Oren-

burgský kozáků v síle 25 mužů pod velením poručíka. Npor. Arendt mu oznámil situaci a své rozhodnutí útočit na nepřítele spojenými silami. Podle tohoto plánu se kozáci schovali do hluboké prolákliny u zdymadla, dragouni se skryli v lese jižně od Plasky.

Z lesa vyšly všechny tři skupinky nepřátelských jezdců a postupovaly: jedna podél kanálu, druhá po cestě a třetí po okraji lesa. Pěchota dosáhla okraje lesa, ale ven se neukázala. Hlídky hulánů postupovaly velmi pomalu, prohlížely každou píď země a zastavovaly se před každým keřem. Toto počínání donutilo dragounskou hlídku, aby se poněkud posunula dovnitř lesa; na okraji zůstal jen velitel s 1 dragounem; pozoroval dál a nařídil, aby na jeho znamení všichni ostatní ihned k němu přiskočili. S kozáky bylo ujednáno, že ataku zahájí dragouni na poloviční vzdálenosti mezi lesem a vesnicí.

Čelní skupina nepřátelských jezdců se zastavila, když měla polovičku vesnice za sebou; levou skupinu nebylo vůbec vidět a pravá se zastavila asi na 200 kroků od schovaných dragounů. Uplynulo asi 15 minut v napjatém očekávání.

Pojednou se ve směru zdymadla ozvaly dvě rány. Bylo zřejmé, že se kozáci prozradili. Vypracovaný plán padl! Bylo nutno odškodnit sebe a spoň schytáním pravých patračů.

Zanechav na místě jedno oddělení, prošel npor. Arendt s ostatními lidmi lesem, aby vpadl hlídce do zad, a vrhl se na ni ze vzdálenosti asi 150—200 kroků, odříznuv ji zároveň od vlastní pěchoty. Jezdci se dali kupředu, ale naproti nim vyskočilo oddělení ponechané na cestě. Tři huláni se vzdali bez odporu, čtvrtému se však podařilo utéci do lesa. Všechno se zběhlo během 2—3 minut. Pak hlídka odjela lesem k východnímu okraji vsi, kde se setkala s ustoupivšími kozáky. Ti musili, jak se zjistilo, přepadnout levou hlídku, neboť za chvíli by byli tak jako tak prozrazeni. Měli při tom méně štěstí: zajali jen dva hulány a ztratili jednoho kozáka; zabil jej nepřátelský patrač ranou z pušky.

Na střeše domu byla zřízena pozorovatelná. Nepřítel dlel ještě na západním okraji mýtiny. Kozácká hlídka jako čerstvější odešla poplašit ho od lesa. Dragouni pozorovali dále z východu.

Výslech zajatců nedal nic nového. Byli odesláni s eskortou 3 dragounů a s hlášením do Mikašovky. Vzhledem k tak slabému doprovodu (aby se hlídka příliš nezeslabila), huláni a jejich koně byli spoutáni.

Asi za 40 minut se ozvala přestřelka, jež se pak za chvíli ještě více zesílila. Němci ustoupili z mýtiny do lesa. Npor. Arendt nasedl s hlídkou na koně a zaklusal k západnímu okraji Plasky, avšak u zdymadla potkal vracející se kozáky. Kozácká hlídka chtějíc proniknout za zády nepřítele ke kanálu, byla zpozorována a octla se v silné palbě, ztratila 2 koně a ustoupila. Nieméně i Němci zahájili kvapný ústup do Čarného Brodu. Za nimi byla poslána hlídka, poddůstojník se 4 kozáky.

K 16. hodině spojka od nich hlásila, že se Němci umístili v Čarném Brodě a zajistili se polními strážemi. V 17 hodin tam odešla kozácká hlídka s úmyslem provést obchvat z jihu. Dragouni se vrátili do Mikašovky a spolu s eskadronou odjeli v 18 hodin do Sopockina k své divisi.
